

UNA ANTOLOGIA D'ABSENCIES
Isidor Cònsul

L'artista de la paraula. Poesia catalana del segle XX. Antologia de Xavier Lloveres i Albert Roig. Els Llibres de l'Ossa Menor. Edicions Proa. Barcelona, 1993.

A mesura que el lector transita per les sinuositats del pròleg de L'artista de la paraula, queda prou clar que hi ha poetes amb més traça per escandir versos que no pas ofici per redactar una prosa assagística amb una mica de cara i ulls. I si no fos que el paper va inequívocament signat per dos noms -Xavier Lloveres i Albert Roig- gosaria d'apuntar que és responsabilitat única del segon, atès el paral·lelisme d'estil que es pot seguir entre el pròleg esmentat i l'inefable pamflet L'estiu de les paparres. També ho dic perquè, a partir del que recordo d'articles i papers anteriors de Xavier Lloveres, diria que el seu estil era més polit, endreçat i entenedor, sense l'atorrollament ni la torrencialitat que presideixen aquest pròleg i l'embolic de l'estiu empaparrat.

UNA ANTOLOGIA RENOVADORA ?

L'artista de la paraula. Poesia catalana del segle XX és presenta faixat amb un reclam publicitari que, emfàticament, qualifica el volum com antologia renovadora. Es un adjectiu, però, que li va balder i cau pengim-penjam per totes bandes perquè, la veritat, trobo que l'antologia no ho és gens, de renovadora. En tot cas es pot apuntar que és reduccionista, parcial i incompleta, però no pas renovadora. Sobretot, si per renovadora només s'entén la defensa i la justificació de l'obra poètica de Blai Bonet i de Miquel Bauçà, a les quals s'adrecen bona part dels inútils esforços del pròleg. Ni un ni l'altre no necessiten cap defensa perquè la seva obra els justifica de sobres. Com tampoc no els en cal cap a la resta dels antologats: Carner, Foix, Riba, Rosselló-Pòrcel, Vinyoli, Ferrater, Estellés, Comadira i Gimferrer. Una

veritable antologia renovadora hauria de ser més arriscada en sentit positiu, caldria que afegís en comptes de reduir, que descobrís autèntics tresors amagats i presentés, a la llum de l'evidència, valors soterrats per la miopia de les tenebres. I es dóna el cas que cap dels onze poetes que configuren L'artista de la paraula tenen necessitat de participar en falses operacions de maquillatge renovador.

ABSENCIES SENSE JUSTIFICAR

Fet i fet, els problemes de l'antologia no vénen pas pel costat de les presències sinó, i sobretot, per la manca de justificació de les absències. I hauria anat bé, encara que només fos per a orientar el lector, que la mateixa passió esmerçada en la defensa de Blai Bonet o de Miquel Bauçà s'hagués emprat també per argumentar la no presència de Salvat-Papasseit, Joan Brossa, Pere Quart, Màrius Torres, Salvador Espriu, Martí i Pol o Francesc Parcerisas que, sens dubte, són les campanades més estridents d'aquest panorama d'absències. La no inclusió de Salvat-Papasseit, de Pere Quart, de Màrius Torres i de Joan Brossa respon, segons que diuen, a situar-se a l'extrem oposat de "Dotze poetes catalans" (1979), de Miquel Desclot o a l'"Antologia de la poesia eròtica catalana del segle XX (1977) de Josep Ma. Sala-Valldaura. I atès que una altra de les antologies apallissades és la d'Alex Broch, tot plegat fa més ferum de defensa de capelleta tribal que no pas d'una autèntica opció estètica. Tot apunta, doncs, a una antologia de combat i d'oposició, sobretot, als criteris de la generació anterior. Una alternativa que és del tot legítima, però és una llàstima que ensenyi amb tanta evidència el llautó de les pròpies vergonyes. Per la mateixa raó, i recollint l'esperit d'algun article anterior d'Albert Roig, és fàcil de sospitar que l'absència de Francesc Parcerisas tingui més a veure amb la columna de crítica que signa els dijous que no pas amb el valor de la seva poesia.

Tot i això, trobo que el banyol més greu és la manca d'arguments a

l'absència d'Espriu. Bé, si filem prim, la cosa es justifica per boca d'altri, en la coneguda carta de Gabriel Ferrater a un neòfit castellà sobre literatura catalana. Es una carta de 1958 que dispara sobre la poesia espriuenca en aquests termes: Su poesía me parece floja: opaca y sin vuelos. Ara bé, resulta que la mateixa carta continua dient: Inferiores a Rosselló y Espriu son sus compañeros de generación: Rosa Leveroni, que escribe bien pero no tiene gran cosa que decir, y Vinyoli, que acaso tenga algo que decir pero no sabe escribir. Sortosament, els antòlegs no segueixen sempre les velles directrius del mític mestre Ferrater, i Vinyoli té, com es mereix, l'atenció deguda.

TRIAR ES OPINAR

Aquest arriscat garbellament de L'artista de la paraula parteix i s'arrecera en una afirmació de Carles Riba, el 1922, a la seva antologia de Jacint Verdaguer, segons la qual triar és opinar. Cert. Però Riba afegí d'immediat, i sense possibilitats de trencament amb l'afirmació anterior, que una antologia no hauria d'ésser presentada sense una responsabilitat personal, sense un índex dels criteris segons els quals el col·lector ha seguit el seu autor per a sorprendre'l en els moments en què concorda millor amb ell mateix. En el cas que ens ocupa, l'absència d'arguments i de criteris trabuquen la responsabilitat personal en una senyora patinada i en una fira de frivolitats més aviat carregada d'irresponsabilitat. I no trobo cap altra sortida per qualificar el patafi que acudir a un text de Foix que, en sentit metafòric, hi va com l'anell al dit. Es la coneguda reflexió del poeta de Sarrià respecte de les provatures avantguardistes dels que no en saben gaire i arriusquen massa: Els atreviments, les innovacions només poden permetre's a temperaments excepcionals. Alguns pastitxos de literatura d'avantguarda apareguts en català us fan acotar el cap avergonyits. Per tal de fer el salt metafòric que proposo, substituïu "literatura d'avantguarda" pel concepte "antologia renovadora". Ecco.

